
SZÉCSI GABRIELLA TÍMEA

KICSODA BUGAC PONGRÁC, ÉS MI FÁN TEREM A BERGER SZIMAT SZOLGÁLAT?

Nyulász Péter és Ritter Ottó:

A fürdők réme; Az ellopott Mikulás-szán; A hosszúfülűek kincse sor-távolság cím, cikk

Nyulász Péter szövegei Ritter Ottó illusztrációival csodálatos egységet alkotnak, és pedagógiai szemmel igazi kincsestárnak bizonyulhatnak az alsó tagozatos diákokat tanító (és nevelő) pedagógusok számára. Olvasásórákon is hasznosnak bizonyulhatnak a szerzőpáros sorozatának darabjai Csájiné Knézics Anikó feladatlapjaival és a kiadó honlapjáról letölthető színezőkkel.¹

Osztályfőnöki vagy erkölcsstanórákon egy-egy témakör feldolgozásánál elemezhető döntési helyzetek sokaságát kínálják fel a történetek.

Az Ember és társadalom műveltségi terület legfontosabb általános fejlesztési feladatai: – a személyiségi és emberi jogok tisztelésére, az erkölcsi értékekre nevelés; – a nemzettudat és állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése; – a társadalmi igazságosság, méltányosság és szolidaritás értékeinek tudatosítása; – a társadalmi, gazdasági problémák iránti érzékenység megteremtése; – a környezetért és fenntarthatóságért érzett felelősség kialakítása; – más kultúrák megismerése és elfogadása, különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népekre, vallásokra; – a demokratikus intézményrendszer működésének megértése; – az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése; – a társadalomtudományi szemlélet és gondolkodás kialakítása, az ilyen természetű problémák vizsgálatához és elemzéséhez szükséges készségek kialakítása és fejlesztése.²

A napközis foglalkozások irányított szabadidős részében is tartalmas elfoglaltságot biztosíthatnak a gyermekek számára. Tipográfiai szempontból igényesen és praktikusán összeállított könyvecskékről beszélünk, amelyek látványosak, a megértést segítő karakterisztikával kialakított szövegrészekkel vannak ellátva. A nagy betűméret és a szellős sorközök azt az érzést keltik a

1 <http://www.bergerszimat.hu/> 2017.12.07.

<https://www.facebook.com/bergerszimat/> 2017.12.07.

<https://www.youtube.com/watch?v=PaYCp2lQOwg> 2018. 05. 27.

2 Magyar Közlöny • 2012. évi 66. szám 10707 II.3.4. EMBER ÉS TÁRSADALOM

gyerekekben, hogy gyorsan haladnak az olvasással. A törzsszöveg mellett kis megjegyzések bővítik a gyermekek ismereteit, és hihetőbbé, realisabbá teszik a szerző által megálmodott világot. Nagyszerű ötletnek tartom, hogy a kiadó neve megegyezik a nyomozóiroda nevével. A zsebkönyvméret könnyen forgathatóvá teszi a gyermekek számára. Ellenben a puha fedőlap talán nem annyira szerencsés. Az pozitívum ugyan, hogy a gyermeket nagyobb figyelemre készíti a könyv állagának megóvását illetően, de ha igazán szeretett és sokszor forgatott kötetté válik, az óhatatlanul meg fogja viselni a külsejét.

„Hogy kicsoda Bugac Pongrác, és mi fán terem a BerGer Szimat Szolgálat? Egyszerű. Pongrác én vagyok, a BGSZ pedig egy nyomozóiroda, amit a bácsikám alapítottak. Bernát bácsinak és Gerzson bácsinak, a két tiszteletreméltó öregúrnak igazán jó a szimata még most is, csak már nincs kedvük olyan sokat szaladgálni. Alig várták, hogy elvégezzem az egyetememet, és átvegyem a cég irányítását. Kis idővel ezelőtt teljesült a vágyuk. Elmehettek nyugdíjba, és immár én ülök a BerGer Szimat Szolgálat igazgatói székében, a Harap utca 3/b- alatt. Persze csak akkor, ha a teendők nem szólítanak a terepre...”³

A kilenc magyar kutyafajta egy-egy különleges képviselője a főszereplője ennek a detektív sorozatnak. A szereplők jellemvonásai ötvözik magukban a klasszikus és a „trendi” jegyeket, szépen összefésülve a maradandó értékeket a korszerűség követelményeivel. Jellemfejlődésük támpontokat adhat a fiatalok számára. Korukat tekintve Maxi és Trixi, a pumiikrek állnak legközelebb olvasóikhoz, akik mindig fontos szerepet kapnak a cselekményben, de a főszereplő és egyben narrátor Bugac Pongrác, aki többnyire egyes szám első személyben meséli a történeteket. Ez lehetőséget biztosít arra, hogy gondolataival és értékrendjével is megismerkedjünk, értelmezi, magyarázza is a helyzeteket, ezáltal igazi „felnőtt” példaképként is funkcionál. Ahogy a csapat többi tagjáról beszél, igencsak reális, de szeretetteljes viszonyulást mutat. Kiemelt értékként jelenik meg a művekben a gondolkodás, kérdés, tudás, ami segít a gyermekek tudatosságra nevelésében. A szövegben minimális szerephez jut az agresszió. A jó- és rosszfiúk egyaránt elsősorban a mentális képességekre támaszkodnak, csak legvégső esetben kerülhet sor verekedésre, de az is tanult, kontrollált formában (például Krisz, kuvasz, zumbaoktató, karatedző kivitelezésében).

A szövegértés legalapvetőbb kritériuma a nyelv, melynek ismerete nélkül a szövegértés nem jöhet létre. A nyelvismeretet követnie kell egy bizonyos tudásnak, mely által feldolgozásra kerülnek a hallott vagy a látott információk. A feldolgozás folyamatában elsődlegesen a szavakat érti meg az egyén, ezeket szószerkezetekké alakítja, így létrehozva a mondatértést, végül a szöveg egészének megértését. Ez a végső megértés több szinten megy végbe: szemantikai, pragmatikai, grammatikai szinten. Minden esetben a nyelv a

3 NYULÁSZ Péter – RITTER Ottó: *Berger Szimat Szolgálat*

közvetítő szerep, a megértés minősége pedig a személy egyéni tudásától, képességeitől is függ.⁴

Ezek a szövegek szépen fel vannak építve, egyszerűen vannak megfogalmazva, hogy az alsó tagozatos befogadók is a lehető legmagasabb szintjére eljuthassanak az értelmezésnek. A szöveg olvasása közben minduntalan a nyelvi humor megnyilvánulásaiba botlunk, ami által még könnyebben befogadhatóvá válnak az írások. Itt-ott irónia is felbukkan. Ez pozitív élményekkel gazdagítja a gyermekeket, ezáltal megkönnyítve az olvasóvá nevelést. „Fel kell nőni a feladathoz, ahhoz a küldetéshez, hogy a gyerekekkel megszerettessük az olvasást. Ez a cél áldozatos hozzáállást igényel. A gyerekek számára elfogadható, a gyerekek számára érdekes tartalom kell, és számukra érthető módon kell írni. Nem várhatom el a gyerektől, hogy »legyél már felnőtt, fiam, értsed már meg azt, hogy amit én itt írok, az fennkölt dolog, ez nem játék, ez irodalom!«”- írja Nyulász Péter⁵

„Mivel az olvasás összetett gondolkodási művelet, számos tényező befolyásolja eredményességét. Ezek közé sorolják például a szókincset, a figyelmet, a képzeletet. Az eredményes olvasás érdekében a legjobb megoldás a gyakorlás és a különböző olvasási stratégiák alkalmazása, melyek arra szolgálnak, hogy az alapvető készségek automatizálttá váljanak, így elősegítve az írott szöveg megértését.”⁶ Ezeket a könyveket bátran ajánlom a gyermekeknek önálló olvasásra, újraolvasásra is. A szöveget terjedelméből kifolyólag is viszonylag rövid idő alatt újraolvashatóak. Tagoltságuk, a rövid fejezetek segítenek egy-egy értelmi egységnél megállni, és egy későbbi időpontban újra felvenni a fonalat. A fejezetek címei figyelemfelkeltőek, és később megkönnyítik a cselekmény újbóli felidézését is.

A sorozat alkotói önálló honlap és facebook-oldal létrehozásával segítik a szülőket és a pedagógusokat, ahol elérhetők a fontos segédanyagok, és értesülhetünk a könyvekhez kapcsolódó programokról is. Nyulász Péter gyermekszerető, közvetlen személyiségéből adódóan kiváló előadója is saját szövegeinek. Az igazán szerencsés kis olvasói már gyermekkorban megtapasztalhatják, hogy az író is élő, szerethető ember, sőt akár példakép is lehet.

A sorozat első kötete, *A fürdők réme* Budapesten játszódik. Ezek a helyszínek kicsit nehezebben követhetőek a vidéki olvasók számára, ugyanakkor pozitívum, hogy kinyitják a világot, új helyeket ismerhetnek meg. Megismerhetjük belőle a szereplőket, és végigizgulhatjuk Bugac Pongrác első bűnügyi nyomozását, melynek keretében fényt derít arra, hogy ki és miért szeretné megmér-

4 VARGA Ivett Barbara, A tanulási stílus és a memória szerepe a szövegértési kompetenciákban, <http://www.varad.ro/a-tanulasi-stilus-es-a-memoria-szerepe-a-szovegerte-si-kompetenciakban/> (Letöltés ideje: 2017.12.07.)

5 DÖMÉNY Diána, Azt a kurta hurkavégit! - Detektívsorozat szedi ráncba a magyar olvasástanítást http://thecreativepioneer.blog.hu/2017/11/09/azt_a_kurta_hurkavegit_a_furdok_reme_tarolt_a_gyerekeknel (Letöltés ideje: 2017.12.07.)

6 VARGA Ivett Barbara, I.m.

gezni Budapest gyógyforrásait. Magyarország földrajzi helyzetéből adódóan nagyon szerencsés, hiszen rendkívül sok gyógyforrással rendelkezik, melyekből számos Budapesten található. Ezeket szeretné tönkretenni néhány gonosztevő, akiket igencsak kalandos formában, de végül sikerül lelepleznie főhősünknek és képzett segítőinek. „Ki segít rajtunk, ha szeretett termálfürdőink vizét valaki megmérgezi? Egy kuvasz? Egy puli? Egy komondor? Egy magyar agár? Egy erdélyi kopó? Egy pumi? Netalán egy drótszőrű vizsla meg egy magyar vizsla? Esetleg egy mudi? Leginkább ők együtt mind: a Berger Szimat Szolgálat baráti és rokoni csapata!”⁷

A második kötet, *Az ellopott Mikulás-szán* lapjain szaloncukor-vadászatra invitálnak minket az alkotók. „Itt a karácsony, és hiánycikk a szaloncukor! Két huskykölyök, a Mikulás két kis segéde Trixitől és Maxitól kér segítséget: valaki ellopta az égen járó rénszarvasszánt! A gyerekek maguk indulnak a rejtély felderítésére, de közben felbukkan egy titokzatos idegen is... Bugac Pongrácnak kell kiderítenie, hogy mit keresnek a gyerekek Párizsban, és hogy hova tűnt az összes szaloncukor. No de mit kapnak vajon mindezért a Mikulástól?”⁸ A kötetből megtudhatjuk, hogy honnan származik a szaloncukor mint karácsonyi édesség, és olvashatunk a Mikulásról is érdekes dolgokat. Mivel novemberben, a készülődés időszakában játszódik a történet, szépen lebegteti a kérdést a szerző, hogy mikor is jön a Mikulás és mit ajándékoz, hiszen szaloncukor már december 6-án is szokott lenni a csizmákban. Külön kérésre persze karácsonyfát is adhat...

A hosszúfűlűek kincse a sorozat harmadik kötete, ami novembertől már kapható a boltokban. Ez a kötet már a második félévre is biztosít aktuális olvasnivalót, mivel a húsvét ünnepéhez is kötődik tematikailag. „Sietősen indul Bugac Pongrác harmadik kalandja. Maxit és Trixit elkapják Óbudán, egy múzeumban, ahonnan eltűnt a Fekete Kutya. Egy titkos jegyzet szerint ez a szobor a kulcs egy rejtélyes kincs megtalálásához. A Berger Szimat Szolgálat feladata előkeríteni a műtárgyat, akár a Föld túlsó feléről is! Márpedig a szálak a déli féltekére vezetnek. Sikerrel járnak-e hőseink a hosszúfűlűek földjén, a Húsvét szigeten? Fordulatos kalandok során kapunk választ a kérdésre.”⁹

A szociális kompetenciák fejlesztésének szempontjából is rendkívül hasznos lehet a sorozat kötetének olvasása. Az önértékeléssel összefüggő kompetenciák szemszögéből: érzelmek tudatossága, az önállóság, autonómia, az identitás, hitelesség kialakítása. Az önszabályozás szemszögéből: az érzelmek kezelése, az, hogy tekintettel kell lenni másokra, felelősségvállalás, tolerancia. Az én-hatékonyság érzésének a fejlesztése, hogy konstruktív self-érzékelést érjünk el, pozitív önértékelés. A kognitív készségek erősítése: a problémakezelés, szabályalkotás, -követés, kreativitás. A társas kompetenciák fejlesztése:

7 NYULÁSZ Péter - RITTER Ottó, *Berger Szimat Szolgálat – A fürdők réme* <http://nyulaszpeter.blogspot.com/2016/09/>

8 NYULÁSZ Péter - RITTER Ottó, *Berger Szimat Szolgálat - Az ellopott Mikulás-szán*

9 NYULÁSZ Péter - RITTER Ottó, *Berger Szimat Szolgálat - A hosszúfűlűek kincse*

empátia, együttműködés, konfliktuskezelés, segítségkérés, segítség elfogadása.¹⁰ Ezernyi apró pozitív példát láthatunk arra, hogy hogyan működhetnek ezek a kompetenciák „éles helyzetekben”. Mennyire hasznos, és eredményes lehet, ha a helyzeteket folyamatosan elemezve a megfelelő döntéseket hozzuk, és próbálunk minden esetben „helyesen cselekedni”, de akkor sem esünk kétségbe, ha néha hibákat követünk el. Mind a narráció, mind a cselekményszerkezet segít bennünket abban, hogy fejleszthessük ezeket a kompetenciákat. Nagy előnye még a sorozatnak, hogy sok esetben csak különböző művek és részletek egész sora ad ennyi eszközt a kezünkbe, mint amennyit itt egy-egy kötetben, illetve egy sorozatban kapunk. Ez a kontinuitás segíthet a gyerekeknek folyamatában is szemlélni a dolgokat. Kevésbé töredékes, szerteágazó, mégis nagyon gazdag, de talán könnyebben befogadható ismeretanyag.

A tanulási stílusokat szem előtt tartva, figyelembe véve, hogy a szövegértési kompetenciák alakulása milyen óriási fontossággal bír mindenféle ismeret elsajátításában, határozottan ajánlom ezeket a könyveket gyakori és széleskörű használatra az alsó tagozatos tanórákon és napközis foglalkozások keretében. Óriási előnyük, hogy modernnek és lebilincselőek. Egyértelműen megfelelnek a gyermekek érdeklődési körének és életkori sajátosságainak.

10 GÁDOR Anna (szerk.): *Tanári kézikönyv a szociális kompetenciák fejlesztéséhez*. Educatio-SuliNova, 2008.